

Nothing but the truth

I avsnittet Nothing but the truth visas hur nyheter väljs ut och vinklas. Många vill föra fram sina budskap, paketerade som nyheter. Hur mycket av det media återger är färgat av journalisternas egna åsikter eller av aktörer som vill påverka medierna i olika riktningar? Vi möter den konservativa radioprataren Steve Gill och före detta medarbetare på den högerorienterade tv-stationen Fox News. I Israel har armén startat ett eget produktionsbolag för att kunna gå förbi journalisterna.

Passar för: Gymnasiet, samhällskunskap, mediekunskap

Nothing but the truth – frågor till avsnittet

Du behöver: Avsnittet *Nothing but the truth* som finns att streama här: <http://urplay.se/164398> Frågorna till avsnittet, vilka finns som kopieringsunderlag.

Tidsåtgång: Ca en lektion á 60 minuter. Avsnittet är 30 minuter långt.

Syfte: Målet är att eleverna ska uppfatta och reflektera kring avsnittets kärnfråga om hur företag och regimer med makt och pengar påverkar vad som blir nyheter och hur de paketeras.

Genomförande:

Frågorna till avsnittet *Nothing but the truth* är indelade i två delar. I första avdelningen finns frågor av förståelsekaraktär som pekar på avsnittets viktigare punkter. De kan med fördel delas ut före visningen av avsnittet. Sedan följer reflekterande frågor som passar bra som utgångspunkt för diskussion.

Materialet ska förstås användas selektivt beroende på elevernas/studenternas kunskaper och erfarenheter på området. Välj ut de frågor som passar gruppen bäst.

Ett bra sätt att förbereda en diskussion där inläggen är genomtänkta och många elever kan komma till tals, är att låta dem skriva svar på frågorna först. Eftersom avsnittet finns tillgängligt på URplay fram till juni 2012 så kan eleverna också få i uppgift att se avsnittet hemma.

Kopieringsunderlag

Nothing but the truth – frågor till avsnittet

Förståelsefrågor:

- Vilken bild får du av Steve Gills show? Är det ett bra upplägg för ett politiskt pratprogram tycker du?
- Citizens United startades för att föra ut de konservativa budskapen, eftersom grundarna tyckte att de saknades i media. Hur uppfattar du initiativet? Vilka för- och nackdelar finns med en sådan organisation? Har vi något liknande i Sverige?
- Fox News idé är att skapa en zon där tittarna inte utsätts för den splittring som blandad budskap kan ge. Hur ser du på detta? Vilka för- och nackdelar finns? För vem?
- En professor i journalistik kritiserar Fox News. Vad går hennes kritik ut på?
- Israeliska armén producerar eget material för att media ska få del av deras syn på verkligheten. Vilka för- och nackdelar finns med det? Blir det en bättre och rättvisare bild av verkligheten när även deras perspektiv erbjuds, eller handlar det om ren propaganda?

Reflekterande frågor:

- *Pengar, ägande och förmedling av nyheter är tre faktorer som påverkar varandra. Är det överhuvudtaget möjligt att ett företag, vars syfte är att tjäna pengar, kan producera nyheter och reportage som inte väjer för fakta?*
- *Oberoende media sägs vara lösningen. Vad innebär det? Finns det någon oberoende media i Sverige?*
- *Avsnittet Nothing but the truth handlar främst om USA och deras TV-program. Kan ni se denna utveckling i Sverige?*
- *Är det medias ansvar, och därmed deras "fel", att det ser ut som det gör? Eller är det vi mediekonsumenter som har ansvar? På vilka sätt bör ansvaret användas i så fall, för att media ska kunna ha den kritiska roll som är viktig i en fungerande demokrati?*

Nothing but the truth – undersökningsuppgift

I avsnittet så tas problematiken kring att vinklad fakta och kommentarer serveras som opartiska nyheter. I den här övningen ska eleverna själva få undersöka reportage för att se hur journalisterna använder fakta, vilka fakta de valt att inkludera och valt bort samt försöka sortera vad som är objektiva fakta (i den mån det finns!) och vad som är åsikter och kommentarer.

Du behöver: Ett urval av nyhetsreportage. Antingen inom ett och samma område, eller så kan eleverna själva få hitta ett. Reportagen kan vara både från dagstidningar, tidskrifter, webb-TV, vanlig TV eller dokumentärfilmer. Bäst och intressantast är det att undersöka en aktuell fråga av mer kontroversiell sort.

Tidsåtgång: Ca två lektioner á 60 min om uppgiften redovisas muntligt i diskussionsform. Om analysen istället ska redovisas i form av föredrag eller skriftlig rapport så krävs mer tid för att förbereda och skriva. Om längre dokumentärfilmer ska undersökas så krävs också mer tid.

Syfte: I övningen får eleverna öva källkritik, men också fundera på vilka källor som kan ha valts bort.

Tips på tidningar:

Aftonbladet
Expressen
Svenska Dagbladet
Dagens Nyheter

Tidskrifter:

Ordfront Magasin
Nyhetsmagasinet Fokus
(Dessa har mycket material på webben. Annars är det bättre att leta på skolbiblioteket.)

TV och dokumentärfilmer:

SVTplay – samhälle och fakta
TV4play – nyheter
TV4play – dokumentärer
TV3play

Här finns några reportage som är lämpliga att arbeta med:

Fokus: Om Lundin Oil

<http://www.fokus.se/2011/10/lundins-%E2%80%93-oljekungar-i-etikens-gransland/>

Fokus: Om Putins opposition

<http://www.fokus.se/2011/12/den-egentliga-oppositionen/>

Fokus: Om CIA:s mord på USA:s fiender

<http://www.fokus.se/2011/12/krig-enligt-cia/>

Fokus: Kampen om väljarna inför nästa amerikanska presidentval:

<http://www.fokus.se/2011/11/hogljudd-kamp-om-den-tysta-mitten/>

Fokus: Om stormakter och deras svårigheter att samarbeta i klimatfrågor:

<http://www.fokus.se/2011/12/stormakter-vagrar-betala-flygskatter/>

Genomförande:

- I det här lektionstipset ska eleverna analysera artiklars källanvändning genom att undersöka artiklarnas avsändare, bilder och urval av fakta och åsikter.

När det gäller avsändare så kan det vara en av tidningarnas journalister, en frilansjournalist eller en nyhetsbyrå. I avsnittet Nothing but the truth så visas t ex hur israeliska armén producerar material till medier. Val av bilder är viktigt. En bild kan enkelt tas ur sitt sammanhang och lura mediekonsumenten. Det är också viktigt att vara kritisk till det urval av fakta och intervjuade personer som gjorts. I avsnittet Nothing but the truth så diskuteras det faktum att Fox News ofta presenterar nyheter, fast det egentligen handlar om kommentarer.

- Låt eleverna arbeta själva eller i par. De ska välja ut varsitt reportage som de ska analysera källanvändningen i. Ge eleverna frågorna som finns i kopieringsunderlaget till uppgiften att använda som analysstöd. De kan också gärna få använda kopieringsunderlaget till "Vad är en nyhet".
- Elevernas analyser kan antingen presenteras i klassen i diskussionsform. Alternativt kan de redovisas som föredrag eller lämnas in som skriftliga rapporter.

Kopieringsunderlag

Nothing but the truth

Instruktion till analys av ett reportages användning av källor och information

- 1. Avsändare:** Vem är avsändaren i era artiklar? Är det tidningens egen nyhet eller är den hämtad från ett annat medium? Har de en korrespondent på plats eller har de fått materialet av någon annan? Är det en av tidningens journalister som skrivit, eller en frilans?
- 2. Bilder:** Varifrån kommer bilderna i era valda artiklar? Är de tagna nu eller är det arkivbilder? Hade någon annan bild passat bra eller bättre? Varför?
- 3. Urval:** Vilka källor hämtar journalisten uppgifter ifrån? Vem är det som får uttala sig? Kommer båda sidor till tals, om artikeln handlar om en fråga man kan ha olika åsikter om? Kan ni komma på någon annan person eller som expert är berörd av frågan som kunde getts utrymme?
- 4. Fakta och påståenden:** Vad i inslaget är fakta eller påståenden? Kan ni kontrollera om det stämmer? Hur går ni tillväga då?
- 5. Slutsatser och åsikter:** Vad i inslaget/artikeln är åsikter eller slutsatser från de intervjuade? Finns det åsikter eller slutsatser som journalisten själv presenterar? Finns det åsikter som inte kommer fram i reportaget? Finns det slutsatser som man kan dra av källorna, men som inte tas upp?

Reflekterande frågor

Vilka val har gjorts i era undersökta reportage?

Varför har man valt att publicera det här reportaget tror du (koppla gärna till Vad är en nyhet)?

Klarar den er källkritiska granskning?

Finns det någon person, organisation eller företag som kan tjäna på att informationen sprids?

Har journalisten låtit flera ståndpunkter komma fram?

Hur har det kunnat påverka reportagets innehåll och vinkel?

Är det tydligt vad som är fakta/påståenden och vad som är slutsatser/åsikter?

Fundera på om ert reportage är sakligt och objektivt. Bör alla reportage vara det?

Vad är en nyhet?

En nyhet ska vara:

- Aktuell. Gamla nyheter har läsaren redan hört eller läst om.
- Intressera många. Tidningar, TV och radio vänder sig till alla.
- Inträffa nära. Vi är mer intresserade av det som händer nära oss eller där människor "hemifrån" är inblandade (närhetsprincipen, både geografisk och kulturell).

Andra saker som har betydelse:

- Media vill helst vara exklusiva med en nyhet
- Nyheten berättar om något som är överraskande eller ovanligt
- Nyheten handlar om någon "offentlig person"
- Nyheten avslöjar felaktigheter i samhället
- Nyheten handlar om lag- eller regelbrott
- Nyheten har en rolig vinkel
- Det finns bra bilder till nyheten
- Det handlar om den lilla människans kamp mot makten

